

mcg –, s egy bekarcolt *nummulites*-amulett.³ Felvetődik a kérdés, miért volt szüksége több ezer kőszerszámmra a tábor területén élt embereknek, amikor ilyen kevés használati tárgy maradt ránk. A kőszerszámok forgácsoló élet megvizsgálva igen változatos formákat, élkiképzéseket találunk.

A táboron belül használt tárgyaik, mivel nem időtállóak, egyáltalán nem, vagy csak nagyon szegényesen maradnak ránk. Ezeknek a tárgyaknak fő alapanyaga a fa lehetett, mely az idő és a körülmények függvényében hamar elpusztult. Táboron belül több, fából, bőrből, szőrből készült tárgy szolgálhatta a kényelmüket, amik az idők folyamán mind elpusztultak, ugyanakkor a változatos szerszámok, azok profiljai nem egészen ezt tükrözik. Az 1995- és 96-os ásatás anyagában a leggyakrabban előforduló kőszerszám a kova- és kvarc-kaparók voltak (I. tábla).⁴ Ezzel a szerszámfajttával végezheték a legtöbb munkát, ezzel darabolták az elejtett állatok húsát. Évek óta foglalkoztat az a kérdés, hogy ezekkel kis „késekkel” hogy lehetett feldarabolni pl. egy mamut borjút. A Tatán előkerült anyag között a fő szerszám típus a kaparó, ami 30-40 mm-nél nem nagyobb, ez csak nagy ritkán változott. Az elejtett állaton kívül a vadászeszközöket, dárdákat, bőroket is ezzel faragták, kaparták és a csapdákat szintén ezekkel készítették el.

Az 1995-ben megkezdett ásatás anyaga a Vértes László ásatása óta eltelt évek alatt a tanufalból lehullott törmelékanyagból került elő, a 96-os ásatáson viszont a leleteket már in situ rétegből gyűjtöttük. A két ásatáson előkerült kaparókat, hasíték-szerszámokat együtt vizsgáltam, csak a felhasznált nyersanyag alapján különítettem el. Ez látható a bemutatott diagramokon (1-2. diagram). 1995-ben 42 db kova kaparó és 24 db kvarc kaparó, míg a 96-os ásatás alkalmával 272 db kova, és 71 db kvarc kaparó képviseli a hasíték szerszámokat. Azért használom időnként a hasíték szerszám elnevezést, mert ez nem minden esetben fedi az ősrégészetben használt kaparó tipológiailag meghatározott fogalmát. A két ásatás között azért ilyen nagy a darabszám közti különbség, mert valószínű, hogy Vértes 1958-as ásatásán a szerszámokat a ránk maradt rétegekből kiválogatták. Ha a két ásatás kaparóit együtt kezeljük, szembeűnő a kova és a kvarc nyersanyag közti nagy darabszám különbség, majd háromszoros a kova javára. A különbség a két nyersanyag tulajdonságaiban keresendő. A kovakő törésfelülete finomszemcsésű, célirányos ütésre, hasadása jól megtervezhető. Hasadt éle borotvaéles, retusálással kiválóan alakítható. Változatosabb, finomabb szerszámok, pengék készítésére alkalmas. Hátránya, hogy nyomószilárdsága kisebb, mint a kvarckavicsé, nagyobb nyomásra éle hamarabb kipattan. Lány anyagok darabolására kiválóan alkalmas (hús, bőr, I. tábla 1-2.). Az eddig feldolgozott két ásatási ideény eszközanyaga is ezt tükrözi, az elejtett vad darabolását is ezzel végezheték.

Jóval kevesebb kvarckaparó került elő. A kvarc törési felülete kristályos szerkezete miatt durva, szemcsés, ami törésirányát nagyban befolyásolja. Nyomószilárdsága nagy, éle használatkor kevésbé sérül. Keményebb anyagok megmunkálására alkalmas (I. tábla 3-4.). Mivel a neandervölgyi ősember alapvetően vadászatból élt, a szerszámok alapanyagául szolgáló két nyersanyag közti nagy különbség magyarázatot nyújthat azok használatára. Ezek alapján feltételezhetjük, hogy nemcsak az elejtett állatot darabolták, hanem használati tárgyakat is készítettek vele. Mivel a szerszám funkciója azonos – hasítás, darabolás –, a megmunkálandó használati tárgy alapanyagának, keménységének kellett változnia. Ezért változtatták meg a szerszám anyagának keménységét,